

Balio Sruogos laiškas Juozapai Sruogai, 1936-09-04, iš Kauno - į Tilžę

Mielas Juozapai, / Buvau pas Adolpą.

Mielas Juozapai,

Buvau pas Adolpą [1]. Dėl maisto patsai užsiminė. Sako, iki šiol gabendavo ten iš krautuvės [2], bet dabar esą pinigai pasibaigė. Kaip ten pasibaigė – man nepatogu buvo klausinėti. Pasibaigė tai pasibaigė [3]. Aš pažadėjau tai parūpinti. Į mėnesį tai kainuos 50-55 litai. Be to, dar – laikraštį išrašyti (krautuvė išrašinėdavo iki šiol, dabar – ne). Buvau užėjęs į krautuvę ir prašiau, kad toji moteris ir toliau nešiotų, kaip iki šiol, o aš pinigus duosiu. Susitarėm, daviau avanso, o man pristatys sąskaitas. Apie Tatjanos reikalus jis neužsiminė, tai ir aš nieko neminėjau, – nėr ko siūlytis. Krautuvė, matyti, visus pinigus siunčia tenai. Krautuvė veikia gerai, labai geroj gi vietoj [4], didelis judėjimas, pašto agentūra algą gi moka. Tai, – arba krautuvė pinigus siunčia, arba renka kelionei atgal. Vierai aš nelabai tikiu, – galėjo būti tos visos kalbos todėl tik, kad turėtų progos atsisakyti maistą gabenti ir daugiau pinigų grobti. Bet gal Viera norėjo ir dirvą pas mus pazonduoti, – kaip reaguosim. Kol kas mes niekaip nereaguojam. Aš Vierai neskambinau ir neskambinsiu. Kokias ji iš to išvadas padarys – nežinau.

Dabar štai kitas dalykas. Mane kiek sąžinė griaužė, ar tu [5] patenkintas su sklypo pirkimu [6]. Taip greit tuomet reikėjo visa spręsti. Vieta – nėra labai jauki. Iš vienos pusės kaimyno Sakavičiaus [7] arti namas, dabar pradeda statydintis Dabušis [8] (mūsų kompanionas). Tavo sklypas lyg maiše atsiduria. Dideliame mieste tai būtų nebloga situacija, bet Kaune, beveik užmiesty, galėtų būti ir geriau [9].

Taigi štai, jei tu sklypu nebūtum labai patenkintas, tai yra progos jį parduoti, – nori jį nupirkti kaimynas daržininkas Sakavičius, – prašė tau parašyti. Dėl kainos – nesikalbėjau, bet man atrodo padėtis šitokia.

Mano kompanionas karininkas prašo už metrą po 6 litus (mes irgi mokėjome po 2,5), bet tiek [1r] // jam, žinoma, niekas neduoda. Mes visi pirkome pačiuo beveik pigiausiuoju metu, o dabar kainos po truputį kyla. Man rodos, kad tu parduodamas gautum jau po 3 Lt už mtr.2, o gal dar ir taip: visos tavo faktinės išlaidos + 500 litų pelno. Tat toks pelno % būtų neblogas. Sakavičius nori pirkti todėl, kad: 1) jo daržininkystei jo paties sklype ankšta, 2) bijo, kad tu gali užtvirti aukštą tvorą ar kokią pastatą pastatyti – užtemdyti jam sodą ir namus – jo namai labai arti sienos, 3) gauti išėjimą į Ramiąją gatvę. Dabušis užkirto jam išėjimą, – jis turi vaikščioti į namus pro Tvirtovės alėją, aplink, – jam tai nepatogu labai. Taigi, jeigu tu sklypu būtum nepatenkintas, – būtų gera proga parduoti. O turėdamas 3 500-4 000 rezerve galėtum gal padaryti kitokią operaciją: pirkti gatavus namus su sklypu iš Žemės banko ar iš Taupomųjų kasų [10]. Tenai kartas nuo karto pasitaiko neblogų kombinacijų. Likusiai daliai gautum ilgesnį kreditą – išsimokėti. Gal šitokia kombinacija būtų tau patogesnė. Dabar, tikrai, tavo sklypo situacija nėra per daug maloni. Kam kitam būtų sunkiau parduoti. Sakavičius yra priverstas, tariant, iš bėdos pirkti. Tat pagalvok – ir parašyk. Su Sakavičium, kad nori, tavo vardu galiu vesti derybas.

Labų dienų Tau ir p. Bronei [11] nuo mūsų visų [12].

Boles [13]

1936

rugs. 4. [1v] //

KOMENTARAI

- [1] Adolfas Sruoga (1887–1941) – vyresnysis Balio Sruogos brolis. Nuo 1927-10-18 iki 1933-11-14 Pašto valdybos direktorius. Nuo 1933-10-14 izoliuotas Kauno sunkiųjų darbų kalėjime. 1935-02-18–26 Kauno apygardos teismo pripažintas kaltu ir nuteistas 15 metų kalėti Kauno sunkiųjų darbų kalėjime dėl pašto ženklų padirbinėjimo, nelegalaus jų platinimo, už juos gautų pinigų pasisavinimo, naudojantis tarnybine padėtimi.
- [2] Adolfą Sruogą maistu aprūpindavo jo įkurtos bendrovės „Tulpė“ kolektyvo nariai: „Maistą jam iki šiol gabena buvusioji „Tulpė“ – kaip jau ten pas juos buvo susitvarkyta“ (Balio Sruogos laiškas Juozapui Sruogai, iš Kauno – į Tilžę, 1935-10-30, [rankraštis], in: *LLTI BR*, f. 53, b. 278, l. 1r).
- [3] Pinigai, skirti Adolfo Sruogos maistui, buvo naudojami ne pagal paskirtį, o persiunčiami įkalintojo žmonai Tatjanai Sruogienei (1889–1979), kuri su trimis vaikais (Leonardu Sruoga, Adolfu Sruoga ir Valerio Sruoga) buvo išvykusi į Paragvajų, todėl kalinys stokojo maisto: „Dar prieš mėnesį girdėjau, kad Vera Jablonskienė pas pažįstamus renkanti pinigus Tatjanai su vaikais grįžti į Lietuvą. Paragvajuje jai nepasisekė, koks tai kompanionas ją apgavęs, vaikai jos neklausą, augą banditais ir tt. Tai ji ir norinti juos mums atvežti, kad mes darytume su jais, ką norime“ (Balio Sruogos laiškas Juozapui Sruogai, iš Kauno – į Tilžę, 1936-08-27, [rankraštis], in: *LLTI BR*, f. 53, b. 284, l. 1r-v).

Tatjanos Sruogienės sesuo Vera Jablonskienė (1904–1978), susitikusi su Balio Sruogos broliu Kazimieru Sruoga (1899–1974), paaiškino, kodėl giminės turėtų pasirūpinti kalinio maistu: „Iki šiol Adolpą jos maitinusios (maistą statė krautuvė), bet daugiau maitinti jos jau nebegalinčios, maisto nebestatysiančios, ir Adolpas badaujas. Tat mes turį pasirūpinti jo maistu. Adolpas pats to iš mūsų neprašysias, – išmaldos nenorįs prašyti, – bet mes patys turį tai padaryti“ (Idem, in: *Ibid.*, l. 2r). Adolfo Sruogos broliai apie šią problemą sužinojo tik per Verą Jablonskienę, nes nuteistasis apie tai jiems nebuvo užsiminęs – varžėsi, gėdijosi priimti pagalbą iš giminių.

- [4] Adolfo Sruogos bendrovės „Tulpė“ knygynas buvo įsikūręs Kaune, Laisvės al. 9 – strategiškai svarbioje vietoje: Naujamiesčio ir Senamiesčio sandūroje – Laisvės alėjos ir Nepriklausomybės aikštės kampe, prie pat Įgulos bažnyčios (Soboro).
- [5] Juozapas Sruoga (1886–1957) – vyriausias Balio Sruogos brolis. Teisininkas, diplomatas, Užsienio reikalų ministerijos tarnautojas, 1934–1940 m. Lietuvos konsulas Tilžėje.
- [6] Juozapas Sruoga ir jo žmona Bronė Jazbutytė-Sruogienė (1896–1950) žemės sklypą įsigijo 1931 m. Žaliakalnyje, Ramiojoje (dabar – B. Sruogos) g. 15: „Ar tu, pagaliau, nusistatei, – statyti namus savo sklype, ar sklypą parduoti? Reikia tai pirmoj eilėj gi nusistatyti. Kai nusistatysi aiškiai – tai jau konkrečiau teks galvoti ir apie namų statybos būdus“ (Balio Sruogos laiškas Juozapui Sruogai, iš Būgių – į Berlyną, 1931-12-31, [rankraštis], in: *LLTI BR*, f. 53, b. 271, l. 1r-v). 1938 m. sklype pastatytas namas (projekto autorius – inžinierius Kazys Sienkevičius). Namo savininkė – Bronė Jazbutytė-Sruogienė.
- [7] Juozapas Sakavičius (g. 1901) – Kauno daržininkas, buvęs Lietuvos kariuomenės kūrėjas savanoris. Sruogų kaimynas.
- [8] Stasys Dabušis (1889–1974) – kalbininkas, vertėjas. Sruogų kaimynas.
- [9] Balio Sruogos žmona, skirtingai nei jos vyras, išvelgė Juozapo Sruogos ir Bronės Jazbutytės-Sruogienės įsigyto žemės sklypo privalumų: „Džiaugiuosi, sužinojusi, kad vis tiek statot namus. Nėra blogas Jūsų sklypas, kaip apsodinsit medžiais (radom aukso kasyklą: Raudondvario medelyne po centus dekoratyviniai krūmai ir medžiai!), krūmais, nesimatys sklypo kreivumas, bus dar geriau, negu lygiam, simetriškam sklype. O kaimynystė su Jumis mane labai džiugina. Gražiai sugyvensim!“ (žr. laišką nr. 31; Balio Sruogos laiškas Juozapui Sruogai, iš Būgių – į Berlyną, 1931-12-31, [rankraštis], in: *LLTI BR*, f. 53, b. 271, l. 1v).

- [10] Balys Sruoga siūlė broliui pagalvoti apie namų statybą net ne Kaune, o Kazlų Rūdoje: „Tavo pasiūlymas pastatyt namus Kazlų Rūdoj mane įdomauja. Ar negalėtum tu pasiteirauti tuo reikalu Kaune pas atitinkamas firmas? Jeigu jos namelius stato, tai jos turbūt jau turi nemažą praktiką; gal turi ir atvaizdus. Įdomu bent žinoti, kiek kainuotų paprasti mediniai nameliai vienai šeimai (vieno ar dviejų aukštų)“ (Juozapo Sruogos laiškas Baliui Sruogai, iš Tilžės – į Kauną, 1936-11-02, [rankraštis], in: *LLTI BR*, f. 53, b. 856, l. 1r-v).

1936 m. jau statėsi ar planavo statyti namus Kaune visi trys broliai Sruogos. Balys Sruoga, namų statybas pradėjęs pirmas, paskatino to imtis ir Juozapą su Kazimieru: „Gal teko kalbėti su žydėliais miškininkais dėl namų statymo? Jeigu ką sužinojai – pranešk! Kaip sekasi statyba Kazimierui?“ (Juozapo Sruogos laiškas Baliui Sruogai, iš Tilžės – į Kauną, 1936-12-03, [rankraštis], in: *LLTI BR*, f. 53, b. 856, l. 1v).

- [11] Bronė Filomena Jazbutytė-Sruogienė (1896–1950) – Balio Sruogos vyriausiojo brolio Juozapo Sruogos žmona.
- [12] Juozapui Sruogai ir jo šeimai linkėjimų siuntė Balio Sruogos žmona Vanda Daugirdaitė-Sruogienė (1899–1997) – 1928–1939 m. Kauno III valstybinės gimnazijos istorijos mokytoja, ir rašytojo dešimtmetė dukra Dalia Sruogaitė (1925–2015) – Kauno III valstybinės gimnazijos penktos klasės mokinė.
- [13] Balys Sruoga (1896–1947) – Vytauto Didžiojo universiteto Humanitarinių mokslų fakulteto dėstytojas; nuo 1932 m. – profesorius.